# 59 . Sfârleanca | Comuna: Dumbrăveşti | Judeţ: Prahova | Punct: Castrul şi băile romane de la Mălăieşti | Anul: 2012

**Anul:** 2012
**Cod RAN:** 131522.01
**Perioade:** Antichitate
**Epoci:** Epoca romană timpurie
**Tipuri sit:** structură de cult/religioasă
**Categorii sit:** Apărare (construcţii defensive), Civil
**Autori:** Eliza Raluca Bătrânoiu, Imola Boda, Cosmin Coatu, Claudiu Dinică, Alin Frînculeasa, Şerban Minu, Bianca Oltean, Bianca Preda, Alexandru-Mircea Raţiu, Norbert Szeredai, Ovidiu Ţentea
**Instituţii:** Universitatea "Babeş - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeş - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeş - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea Bucureşti, Facultatea de Istorie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova, Universitatea Bucureşti, Facultatea de Istorie, Universitatea Bucureşti, Facultatea de Istorie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova, Muzeul Naţional de Istorie a României, Universitatea "Babeş - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul Naţional de Istorie a României

## Raport

Cercetarea arheologică a castrului şi termelor de la Sfârleanca (com. Dumbrăveşti) face parte dintr-un proiect mai amplu intitulat “Reabilitarea zonei cultural-istorice Dumbrăveşti (jud. Prahova)”, finanţat de Consiliul Judeţean Prahova.

Prima campanie de cercetări arheologice din cadrul acestui program s-a desfăşurat între 19 septembrie – 23 octombrie 2011. Obiectivul acesteia a fost realizarea unui diagnostic general privitor la gradul de conservare a castrului. În acest scop au fost urmărite în primul rând delimitarea incintelor fortificaţiei şi realizarea conexiunii cu clădirile din interior şi sistemul defensiv. Cercetarea arheologică a sistemului defensiv a fost realizată pe incinta nordică (S 1 şi S 3), pe incinta vestică (S 2) şi pe incinta sudică (S 5). În conexiune cu elementele incintei vestice a demarat şi cercetarea unei barăci din arealul nord-estic al castrului. Înregistrarea datelor cercetării arheologice a fost realizată utilizând sistemul unităţilor stratigrafice (u.s.). În cadrul campaniei din anul 2011 au fost finalizate cercetările în unităţile de săpătură S 1 şi S 3, pe când în celelalte trei unităţi de săpătură cercetarea s-a reluat în 2012. Coroborarea informaţiilor obţinute în cursul etapei de evaluare teoretică şi de teren a potenţialului arheologic al zonei castrului au condus la concluzia că gradul de conservare a elementelor acestuia au valori diferite pe suprafaţa cercetată.

Strategia cercetării arheologice din anul 2012 a avut două obiective: băile (balnea) şi castrul de pământ. La aceasta au participat, pe lângă membri colectivului, studenţi şi masteranzi de la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj şi de la Universitatea din Bucureşti.

Balnea. Băile au fost semnalate în partea nord-vestică a castrului, pe o terasă aflată la o cotă de nivel inferioară cu peste 12 m faţă de terasa pe care era amplasată fortificaţia. Clădirea figurează schiţat pe planul întocmit de C. Zagoriţ în anul 1940, fiind grav afectată în anul 1979 când D. Lichiardopol a efectuat un demers de recuperarea informaţiilor, reuşind să deseneze un profil. Stabilirea strategiei de cercetare a acestei clădirii a ţinut seama de datele menţionate anterior precum şi de rezultatele măsurătorilor geofizice realizate de firma Geomathics în anul 2010. Cercetarea clădirii a fost realizată cu preponderenţă de-a lungul lunii septembrie şi în prima parte a lunii octombrie.

Au fost deschise şi cercetate parţial un număr de 6 suprafeţe cu dimensiunile standard de 5 x 5 m, păstrându-se martori intermediari cu o grosime de 0,50 m. S 1 – S 3 au fost deschise pe acelaşi ax cu orientarea aproximativ N – S, S 4 şi S 5 au fost trasate la est de S 3 şi S 2, iar S 6 la vest de S 2.

În cele 6 suprafeţe în care s-a desfăşurat cercetarea au fost identificate 5 ziduri care delimitează parţial încăperi prevăzute cu instalaţie subterană de încălzire. Zidurile sunt în stadii diferite de conservare,



Generat la: 06.08.2025 16:03

păstrându-se pe înălţimi variabile de la 0,2 m la peste 1,6 m, denumite în continuarea Z 1 – Z 5. Cercetarea anumitor camere a fost realizată până la cotele la care s-a considerat că structurile descoperite pot fi conservate în bune condiţii până la reluarea cercetărilor, preconizată pentru primăvara anului viitor.

Aşadar zidurile Z 1, Z 2, Z 3 şi Z5 delimitează un spaţiu (A) insuficient cercetat pentru a trage concluzia că este vorba de o singură cameră sau va fi fost vorba de o compartimentare pe care să o divizeze. Distanţa dintre Z 2 şi Z5 este mult prea mare faţă de media dimensiunilor din celelalte camere. Zona mediană a acestui spaţiu a fost grav afectată de lucrările efectuate pentru traversarea conductei de apă în urmă cu peste 30 de ani.

Între prelungirea spre est a zidului Z 1 în S 4, zidul Z 2 şi zidul Z 3 se conturează o cameră încălzită (B), care pare a fi traversată prin mijloc, cu orientare NE – SV, de un canal de drenaj (c1). Cercetarea fiind doar în stadiu incipient, nu putem furniza alte date suplimentare.

La nord de această cameră a putut fi identificat un spaţiu, cercetat pe o suprafaţă relativ mică până la nivelul demolării acoperişului (C).

Între zidurile Z 4 şi o posibilă prelungire a zidului Z 3 spre vest (distrusă de conducta contemporană), a fost cercetată parţial o cameră (D) cu subsolul prevăzut cu instalaţie de încălzire. Astfel au putut fi sesizate 9 şiruri a câte 7 rânduri de stâlpi din cărămidă.

În S 6 a fost identificată amprenta unui zid roman dezafectat în perioada contemporană, Z 5, care delimitează spaţiul (A) şi ar putea reprezenta limita vestică a băilor.

Luând în considerare datele arheologice şi topografice din campania anului 2012 putem spune că în acest moment cunoaştem limita sudică a băilor şi posibil limita lor vestică.

În sectorul balnea, descoperirile arheologice de artefacte, după cum era de aşteptat la acest tip de monument, au fost destul de sărace. Inventarul arheologic mobil constă în câteva cuie şi piroane, dintre care cele mai spectaculoase sunt o serie de piroane cu dispozitiv de fixare a tegulae mammatae pe perete, descoperite în dărâmătura aferentă unei camere cu hypocaust.

Conservarea primară a fost realizată prin acoperirea zidurilor şi pilonilor de cărămidă cu material geotextil (netex) şi cu nisip. Materialul tegular rezultat din săpături a fost transportat într-un depozit pus la dispoziţie de primăria Dumbrăveşti, iar fragmentele atipice au fost acoperite cu material protector şi nisip.

Castru. În cursul lunii octombrie, pe lângă finalizarea valorificării documentare a cercetărilor din băi şi lucrările de conservare primară, accentul s-a pus pe delimitarea laturilor de sud şi vest ale castrului.

În castru s-a continuat cercetarea secţiunii S 5, trasată la finele lunii octombrie 2011 în vederea obţinerii informaţiilor privitoare la latura sudică a fortificaţiei. Secţiunea, lungă de 30 m şi lată de 1,5 m a fost ajustată pe lăţimea de 2 m. Astfel am putut surprinde parţial via sagularis, elemente din baza valului şi două fossae. Intervalul dintre ele a fost amenajat la o adâncime mai mare cu aproximativ 0,4 m faţă de nivelul de la care au fost săpate aceste şanţuri. Posibil ca datorită intervalului mic lăsat între aceste şanţuri ca vizibilitatea bazei fosei îndepărtate să nu fi fost corespunzătoare. Rămâne ca aceasta ipoteză să poată fi verificată în momentul analizării înălţimii palisadei.

În vederea obţinerii unor informaţii cât mai precise privind latura vestică, am trasat secţiunea S 6 din cercetarea căreia am obţinut informaţii parţiale privind elementele de fortificaţie. Am identificat via sagularis, baza valului şi escarpa interioară a fosei vestice. Cercetările din campania 2013 vor clarifica, sperăm, situaţia elementelor constructive de fortificaţie de pe latura vestică (ultima rămasă incertă) a castrului de la Mălăieşti.

Elementele constitutive ale incintei sudice

Identificarea incintei sudice a fost primul obiectiv al cercetărilor din castru din această campanie. Unitatea de săpătură S 5, orientată NNE – SSV, a fost trasată şi începută încă din campania din anul 2011. Dimensiunile iniţiale ale acestei secţiuni au fost de 30 × 1,5 m, dar din motive logistice ce ţin de organizarea de şantier am decis lărgirea acestei secţiuni cu 0,5 m. Marcajul secţiunii a fost realizat printr-o numerotare de la nord spre sud.

În această secţiune s-au conturat următoarele elemente:

Fossa 4 are o deschidere de 3,8 m şi o adâncime de 2,10 m. A fost identificată între 14,20–18 m conturându-se începând cu adâncimea de -0,58 m. Escarpele şanţului au înclinaţia inegală, cea din interior fiind mai abruptă, iar cea exterioară mai lină. Acest aspect este ieşit din tiparele clasice (fossa fastigata – şanţ cu escarpele în forma literei V sau fossa punica – escarpa exterioară mai abruptă decât cea interioară). În umplutura şanţului nu s-au descoperit fragmente ceramice sau alte tipuri de artefacte.

Fossa 5 are o deschidere de 7 m şi o adâncime de -2 m. A fost identificată la 3,20 m sud de fossa 4, între metri 21,20–28,20. Materialul descoperit în interiorul şanţului, exceptând partea superioară a umpluturii cu material ceramic modern, s-a concentrat în partea inferioară a acesteia, fiind compus din fragmente de vase din ceramică. Escarpele şanţului au înclinaţia inegală, identică cu cele din fossa 4.

La fel ca şi în cazul incintei nordice fossa mai depărtată are dimensiuni mai mari; până în acest moment nu cunoaştem analogii în alte castre. Diferenţa majoră dintre cele două laturi ale castrului este distanţa dintre şanţuri, astfel pe latura nordică este de 9 m, pe când pe cea sudică de doar 3 m.

Via sagularis a fost surprinsă pe o lăţime de 2,80 m, între 0–2,80 m, dar lăţimea totală pe această latură o vom cunoaşte abia după deschiderea unei noi unităţi de săpătură în prelungirea S 5. În secţiune via sagularis are aceeaşi structură şi dimensiuni cu secvenţa acestui drum surprinsă în S 2, în cadrul campaniei din 2011.

Valul de pământ este foarte aplatizat pe această latură sudică, prezenţa acestuia abia se distinge între metri 12–14, iar dimensiunile reale ale acestuia pot fi doar presupuse.

Forma şi dimensiunile exacte ale sistemului de fortificaţii ale castrului de la Mălăieşti vor putea fi obţinute doar în urma finalizării cercetărilor de pe latura sa vestică

Baraca B1 (S 4 – latura estică). Cercetarea acesteia a început în campania precedentă. Cercetările din B1 în anul 2012 au avut o amploare mai redusă, în mare parte din cauza numeroaselor fronturi de lucru deschise simultan şi a prioritizării acestora. Cercetarea din B1 s-a concretizat, astfel, prin curăţarea suprafeţei excavate în 2011 şi atingerea nivelului podelei din lut a barăcii. Descoperirile de artefacte au fost în consecinţă mai sărace, dar se evidenţiază câteva piese precum un bol din sticlă, un fragment de mortarium sau mai multe fragmente de amfore. Elementele constructive s-au păstrat, fiind descrise pe larg în raportul din anul 2011.

Rămâne neclară maniera de realizare a laturii sudice a fortificaţiei datorită conformaţiei terenului, respectiv proiectarea colţului sud-vestic al castrului. Sperăm ca aceste elemente, precum şi finalizarea cercetării barăcii din S 2, S 4 şi a complexului din S 2 (anume calota unui cuptor, descoperit în campania 2011) să poată fi realizate în cursul campaniei din anul viitor.

Artefactele descoperite în cele două secţiuni cercetate în campania 2012 din sectorul Castru, anume S 5 şi S 6, se încadrează în descoperirile tipice pentru un castru de secol II din avangarda Imperiului roman. Ceramica este, ca de obicei, predominantă şi foarte fragmentată, tipurile de vase clasându-se în categoria veselei de servit şi a recipientelor pentru lichide. Astfel, fragmentele de amforă sunt cele mai frecvente descoperiri, dar nu lipsesc şi fragmente din căni, cupe sau oale de dimensiuni mai mici. Din categoria materialului din metal reţinem un fragment din buza unui vas din bronz, probabil o caserolă, descoperit în valul de pe latura sudică.

Dintre descoperirile din baraca B1 amintim bol din sticlă, un fragment de mortarium, şi mai multe fragmente de amfore.

Principalele direcţii urmărite în cercetarea acestui castru în cadrul campaniei din anul 2013 vor fi concentrate pe aceleaşi două obiective principale din cadrul sitului arheologic de la Mălăieşti (sat Sfârleanca, com. Dumbrăveşti): castrul şi băile romane. Astfel avem în vedere:

- completarea cercetării sistemului de fortificaţie de pe laturile de sud şi de vest, de asemenea şi unificarea prin măsurători topografice a cercetărilor din cele trei campanii;

- finalizarea cercetării barăcii B 1 în S4;

- identificarea clădirii comandamentului (principia); aceasta este cea mai importantă clădire din castru, iar orientarea sa lămureşte în fapt orientarea întregului castru: porţi, drumuri, barăci, grajduri, etc.;

- continuarea cercetării în băile castrului, în funcţie de disponibilitatea terenului pentru săpătură şi de gradul de cooperare a autorităţilor locale în această chestiune.

Deoarece considerăm că implicarea comunităţilor locale are un efect pozitiv pentru protejarea şi promovarea patrimoniului cultural imobil în general, au fost realizate dezbateri cu autorităţile publice locale la Dumbrăveşti (27 septembrie). De asemenea, spre finalul campaniei arheologice 2012 a fost organizată o conferinţă de presă la sediul Muzeului Judeţean de Istorie şi Arheologie Ploieşti (24 octombrie).

---

***Informații suplimentare online***

Raportul 5069 din cronica.cimec.ro
Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro

---